

Előfizetési díj

dékre postán vagy helyben házhoz
hordva:

Egy évre	12 frt.
Félévre	6 "
Negyedévre	3 "
Egy órá helyben	1 "

vidékről egy hónapra előfizetést nem taradha-
nk el.

Egyes szám ára 5 kr.

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő
napok kivételével.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Hirdetési díjak:

Őrészor hasábozott gármond sor 6 kr. ára
Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb
és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt is
nyújt a kiadó hivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelik Alajos (Wollzeile 22). Haason
stein et Vogler Wien
Wallfischgasse nr. 10.

Nyilttéri cikkek

gármond sora után 25 kr. fizetendő.

Szerkesztői szállítás:

Belső-szénutca 16. szám, hová a lap szellemi részét illető
közlemények czimzendők.

Az értékes cikkek díjaztatnak.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések
küldendők.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELET”

politikai és közgazd. napilap
1873 második félévi folyamára.

A „KELET” előfizetési ára:

Egy évre	12 frt.
Félévre	6 frt.
Negyedévre	3 frt.
Egy órá	1 frt.
Egyes szám ára	5 kr.

A lap szétküldésénél előforduló zavar
kikerülése tekintetéből vidékről 1 hónapra
előfizetést nem fogadhatunk el.Az előfizetési pénzek, legcélszerűbben pos-
tai utalvánnyal, kiadó Stein János könyv-
kereskedésbe küldendők.Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után
tiszteltelepdánnyal szolgálunk.

A „KELET” kiadóhivatal

Kolozsvár, 1873 szeptember 19.

Százúgy ezer embert fosztott meg éle-
tétől a magyar határok fözt a cholerajárvány.
A vész szűnik, de tart s mekkora lesz még a
szám az utolsó cholera kimutatáson?A háborúktól, mint civilisációnak szörnyé-
től rettegünk; évenként anyagi fejlődésünk-
és kulturánkól megvont milliókat áldozunk szá-
mára, s ha e háborúk a legszörnyebbek is,
több éven át sem képesek annyi embert se-
perni el, mint a cholera minálunk egy pár hó-
nap alatt elsepert.Szolgáljon szomorú tanúságul, hogy az
ember ne csak önmagától, — fegyveres ember-
társától — tartson, hanem egy rajta kívül le-
vő szeszélyes hatalmasságtól is, melynek pusztító
ereje ép úgy megköveteli, hogy mindig
hadilában álljunk s néhány milliót áldozunk
rá, mint szomszédaink harcra kész hadserege.A közigazgatási hatóságok és a kormány-
nak volt alkalmuk meggyőződni, mennyire ké-
születlen az ország az egészségügyi csapások

elhárítására. A járvány kiütött s jó formán
azt se tudták hatóságaink, hogy hol és mit
kezdjenek: országszerte a legesztelenebb, sok-
helyett borzasztó tényekben nyilatkozó babona-
ság szelvében üzte mesterségét; a gyógyszerek
— melyeknek minden hatóságnál készletben
kellene állniuk, csak későre szereztek meg,
az orvosi segély igen számos vidéken hiány-
zott. És mindenek felett azon egyének, kik-
nek állásuknál fogva hivatásuk volt a betegek
ápolása, a nép felvilágosítása, legtöbb helyt
semmit, vagy igen keveset tettek. Utóbbi állí-
tásunk a felekezetek lelkészeit illeti. A chole-
rajárvány tartama alatt csupán Belus pa-
ter tragocomicus esete volt az egyetlen, mely
az illetők számára figyelemztetésül szolgálha-
tott volna, hogy tulajdonképpen hazai clerusunk-
nak kötelessége a járvány ellen legtöbbet ten-
ni. Kormányunk orvosokat küldött ki, rende-
leti uton üdvös intézkedéseket tett, felekeze-
teink püspökei azonban, — mintha nem ők
rendelkezhettek volna a legalkalmasabb köze-
gekkel s mintha nem épen a lelkészek hivatá-
sa lett volna, hol nincsenek, az orvosokat pó-
tolni s minden körülmények közt a népet fel-
világosítani — összefont kezekkel nézték, mi-
ként szedi a járvány áldozatait. Nincs tudom-
ásunk egyetlen püspöki rendeletről, mely a
lelkészeket e tekintetben tevékenységre ser-
kentette volna. Sőt Kolozsmegyében a polgári
hatóság érezte magát kényszerítve arra, hogy
felhívja a lelkészeket, miszerint egyházi szónok-
latok útján a népet bátorítsák s az óvinté-
zkedések megtételére ösztönözzék.

Mindezt csak azért hozzuk fel, hogy érez-
zék a különböző felekezetek fejei, hogy töb-
bet várt tőlük az ország s hogy adandó alka-
lalom — a mi ugyan sohase következék be
— hivatásuk magaslatára emelkedve, értsék át,
hogy nem érezték van a nép, hanem ők a
népért.

Kormányunknak pedig az ez évi szomo-
ru katasztrófa után mulhatatlan kötelessége
egészségügyi viszonyaink czélszerű rendezéséhez
fogni s oly intézkedéseket tenni, hogy jövőre
a járványnak nem gyógyítás, hanem kikerülés
által álljuk útját. A cholera áldítólag Magyar-
országon pusztított egész Európában legua-
gyob mérvben. Ennek csak fejletlen egész-
ségügyi viszonyaink lehetnek okai. A szerzett
tapasztalatok alapján készítsenek a járvány

állásáról hű statisztikai kimutatások; sőt hibá-
nak találjuk, hogy a kormány nem intézkedett
az iránt, hogy az egyes hatóságok ne csak a
halottak és betegültek számáról készítsenek
kimutatásokat, hanem a járvány tartalma alatt
a mindennapos hőmérsékletről a szelek járá-
sáról, a kigyógyultaknál a használt orvossze-
rekről s több ily apróbb körülményekről, mert
csak tapasztalatok s a statisztikai adatok nagy
mennyiségéből vonhatni következtetést a jár-
vány természetére.

Szóval eléggé szomorítók a lefolyt napok
eseményei a végre, ha mindjárt áldozatok árán
is, a mennyire emberi lehetőség van benne, jö-
vőre igyekezzünk hazánkat megóvni hasonló
csapásoktól.

— A horvath országgyűlés 17-iki ülésének
tárgyairól a következő távirati jelentést veszi a „P.J.N.”
Az országgyűlés elintézte ma az egész 1873. évi
költségvetést, azonban a pénzügyi bizottság által ja-
vasolt törvényeket elfogadta. Ezután a pénzügyi bi-
zottságba 3, az új közgazdasági bizottságba 7 tag
választott, kivétel nélkül a középpártból. A leg-
közelebbi ülés valószínűleg csak szombaton lesz és
abban a költségvetési törvényjavaslat harmadszor fel
fog olvasatni és a zsidók egyenjogúsítására vonat-
kozó törvényjavaslat tárgyalatni.

Castelár programbeszéde.

Castelar a spanyol kortes szeptember 9-iki ülés-
ében, mint az új kormány elnöke, a következő pro-
grambeszédet tartotta:

Képviselő urak! Azon napon, melyen a nem-
zetgyűlés elnökévé választattam, kifejeztem önök előtt
legmélyebb hálám, s szívem meghatottságában mon-
dani önöknek köszönetet emez érdememért tulbaladó
megtiszteltetésért.

Ma köszönetet mondok önöknek a bizalomnak
azon njabb jeleiről, mely osztályrészemül jutott; de
az öröm érzete ez alkalommal keblemben némi szo-
morúsággal vegyül: hivatásom felelőssége oly nagy
s erőim oly csekélyek, hogy aggodalommal foglalom
el új állásomat.

Én támogatam uraim, valamennyi kormányt
mely a köztársaság megalapítása óta létrejött; elő-
ször azért, mert azt hittem, hogy az állandóság a
lehető legszükségesebb dolog a népek életében, má-
zodszor pedig, mert azt akartam, hogy legjelesebb

s elég hatalommal bírt arra, hogy a szükséges erőt
vissza szerezze neki. Hévvél ragadta meg a beszéd
fonalát s oly jól tért át egyik tárgyról a másikra
hogy még Károlin báróné sem kapta őt egyszer is
valamely zavars eszmemeneten.

De est, midőn a vendégek eltávoztak, s az
urak egy negyed óráskára meg akarnak próbálni az
njonnan felállított tekeasztalt, s ő egyedül maradt
ekkor úgy összeravardtak fejében gondolatai, hogy
egy tiszta eszmének nem volt ura. Minden, mi neki
az azelőtti napok és hetek alatt kellemesnek s mu-
lattatónak tűnt fel, most oly üresnek és halálosan
unalmasnak tetszett; és férjének helytelen köny-
nyelmű beszédei pirulni kezdték, dacára azon egy-
kori állításának, hogy egy ily férfinél egy nőnek
sem kell pirulnia.

(Folyt. köv.)

A katakombák vagy a földalatti
Róma.

Egy szemtanu elbeszélése.

Romából: K. F.

Jer nyolcas olvasó, látogassuk meg Rómát és
bámuljuk meg em ékei, romjait, csarnokait, műre-
meket, csodadolgait. Azonban az a Róma, a mely-
ről írni akarok, nem a köztársaság s nem a csá-
szárság Rómája, nagyszerű óriás templomaival, szin-
házaival, kolosszaival, diadalívvel, mauzóleumaival
stb. nem is a pipák Rómája, megható bámulatos
basilikáival, sőt nem is az olasz Róma reményével
és küzdelmével, Róma, a melyről én írni óhajtanék,
az a Róma, a mely nem látszik, az a melyet a tör-
ténészek és bölcsészek keresnek, mert ez roppant
tért foglal el az emberiség erkölcsi történelmében.

Az utazó itt a pompás pogány imola gigási
romjai mellett látja emelkedni a keresztény basilica
nagyszerű épületét. Azonban a dícső basilica, mely-

férfiaink kezében jusszon a helyzet uralma a nélkül,
hogy vágyat éreztem volna magamban ily állást el-
foglalni. Óhajtam egyedül az volt, hogy elmuljék
tőlem a keserűség e pohara.

Oh, képviselő urak! elrejtettem volna maga-
mat, ha lehetséges lett volna; de nem tehettem ezt,
mert a lég telve van zivatarral s a föld megtad-
ta volna tőlem a szolgálatot. Elrejtőzhettünk a bol-
dagság, a dicsőség, a babér, a jutalom elől, de nem
futhatunk el a felelősség és a veszély elől.

Csak egy tudat tartja fenn bátorságomat. Le-
hetnek, kik nagyobb esélylyel, több erélylyel és ava-
tottabban kormányoznak az országot; de nincs sen-
ki, ki jobban szeretné a szabadságot, a köztársasá-
got, a democratiát és a hazát.

Talán nem szükség azt önök előtt elmondanom
kik vagyunk mi, mit akarunk, mit képzelünk. Mi
azt akarjuk, a mit akar, mi azt óhajtuk, a mit óhajt
e gyűlés tulnyomó többsége.

Egy dícső ministerium után következik az új
kormány; melyet az előbbtől egy concret kérdésben
választ el csupán nézet különbség. Minden más kér-
désben a rend, a tekintély s erély dolgában az ő
utait követjük, az ő emléket tartjuk tiszteletben.

Mi a szabadságot képviseljük, a democratiát,
mely a szeptemberi forradalomban támadt fel s me-
lyet nem lehet sem megakadályoztatni, sem megha-
misítani.

Akarjuk bár, vagy se, elégtételt, vagy szomo-
ruságot lássunk bár e tényben, mi szakítottunk a ré-
gi kasztokkal, leromboltuk a theoreticus uralmat és
az absolut monarchia meghalt lelkiismeretünkben.
Az iparosodás, a saját termékei, a természet erőinek
segítségével a táviró által, mely a villámot adta ren-
delkezésünkre, a gőz által, mely elűntette a távol-
ságokat, a legalsóbb néposztályok is, melyek eddig
homályban tévelygtek s megvetés volt kenyerük, a
társadalom legfelső rétegeibe emelkedtek fel, hogy
követeljük részüket a szabadságból, testvériségből,
és egyenlőségből, mely őket megilleti a polgárok
között.

Igaz, mi a democratia szabadsága vagyunk?
mi azonban a köztársaság is vagyunk, azon kor-
mányforma, melyet nem fog megsemmisíteni tudni
más ellenséges hatalom.

Midőn a társadalom elnyelte a királyságot,
megszülte egyszersmind a köztársaságot. Köztársas-
ság és társadalom, köztársaság és tekintély, köztár-
saság és jog ma azonos fogalmak. És nem fogja sen-
ki eltiporni ma Spanyolországban a köztársaságot a

re a művészet rendkívüli bőkezűséggel szórta kin-
csait, csak is a kereszténységnek legfényesebb korszaka-
ban építhetett. A történelem méltán kérdezheti:
hol vannak a kereszténységnek olyan sok szá-
zados nyoma i, midőn még nem bírt városi
joggal, midőn a keresztényeket üldözték, zaklatták,
vértanuká lettek, a vadállatok elébe vettve a Róma
amphitheatraiban, midőn Nero degettel meszel-
tette be s palotáinak kertjeiben művészi rendben ál-
lítottatván fel, meggyújtatta őket, hogy fáklyák he-
lyett szolgáljanak? E nyomok meg vannak. Egy
egész város van, a hol e nyomok láthatók s a hol
bámulhatjuk a szenvedésnek, hitnek, reménynek és
lelkességeknek romjait.

Tehát a felemelt három Róma u. m. ró-
mai, a pápai és olasz Rómákön kívül van még egy
igen érdekes Róma, bizonyvaly ép oly érdekes, mint
amazok s talán még sokkal fontosabb, ezt a Rómát
leghelyesebben keresztény földalatti ka-
tombák Rómájának nevezzem.

Képzelj magadnak nyajas olvasó egy egész
várost a föld alatt, hova világosság be nem hat,
hova a nap soha sem bocsátja be sugarait és me-
legét. Ezer utca szeldeli a várost, melyek itt egyen-
közűek, amott keresztbe vágnak egymást, itt eltá-
voznak egymástól, hogy tovább ismét őszetálálko-
zanak és ujból elválnak, melyek olyan bonyodai-
mas tömkeleget alkotnak, minőt emberi ész nem is
képzelt, melyek midőn hat és nyolcz, sőt néhol
több meternyi mélységű megmértetlen tért elfog-
lálnak, ismét terjeszkedni és keresztbe vágni kez-
dik egymást, hogy ujból egy végtelen tömkeleget,
az előbbeni földalatti város alatt egy más új vá-
rost alkossanak, a napnak sugaraitól és melegétől
még távolabb, még mélyebben lekvót. E második
földalatti város alatt néhol még egy harmadik is
van, ép oly csudálatra méltó, mint a felette elto-
rülők.

Én magam is meggyőződtem e harmadik vá-
ros létezéséről, sőt bizonyossá tettem, hogy van

„KELET” TÁRGZAJA.

Két erkély-szobácska.

Regény, két kötetben.

Írta: Flygaré-Carlén Emilia.

Második kötet.

XVIII.

(Folytatás.)

Vilmos jobbra balra köszönté a társaságot, s
ez után oly biztossággal, mely visszaadta a Mária Luj-
za erejét és bátorságát, oda lépett ennek lovához, s
megveregetve szép nyakát, így szólt élénken, de tö-
kéletes önmérséklettel:

— Azt hittem, maga Dianna van itt kíséreté-
vel. De ez istennő személyes megjelenése sem lesz
yala kellemesebb találkozás nekem! Felesleges Wall-
den asszony egészségére felől tudakozódom, hisz csak
rá kell tekinteni.

— Csak kitetszik mily udvariasak a városi em-
berek. Nem kellene ugyan nekem is ezt ismételnem,
de miután még a mézes heteket éljük, reményem
meg lesz engedve nekem a nélkül, hogy hibáztatás-
nak tegyem ki magamat, megerősíteni a mérnök ur
véleményét, hogy a falusi levegő rendkívül szépítő ha-
tással van nőmre.

Williams-hon nem adá meg Walldennek azon
elégtételt, hogy ezen kiszámított feztelen beszédet
figyelembe vegye.

— Csak tartóztatom nagysádotokat — szólt s
készült bucsut venni.

— Nem sietünk oly nagyon, viszonzá Mária
Lujza, ki e makacs hallgatást egy régi ismerőssel
szemben kezdőletlennek tartani. Szabadságot veszek
magamnak, Williams-hon mérnök urnak egy barát-
nőmet, bemutatni, kiről többször tévők említést előt-
te.

nélkül, hogy egyszersmind meg ne fossza a társadalmat a legvitálisabb életfeltételekből. (Taps.)

De mi nemcsak a szabadság, nemcsak a demokrácia, nemcsak a köztársaság vagyunk, hanem képezünk egyszersmind egy hatalmas szövetséget, mely felosztja az önkormányzatot az egyének, a testületek, a provinciák és az állam között a nélkül, hogy a szétszakadást eredményezné, sőt ellenkezőleg biztosítván annak erejét, életrevalóságát, a haza és a nemzet egységét.

Igen, képviselő urak, a haza és a nemzet egysége ez azon nagy elv, mely ösínket annyi vizsályn annyi csata közepette jévezrelte a hetedik század óta és azon napon, melyen a nemzeti egység nagy műve befajeztetett, melyen Granada keresztje fényben kezdett tündökölni az Alhambra csucsán, mintha maga az isten megjutalmazni kívánná ezen óriási törekvéseket, egy új világ emelkedett ki az Óceán habjaiból.

A nemzeti egység nagy elve minden párt jel-szava; nem tagadja azt meg senki, nem gyaláztatja meg azt senki. Azon szerencsétlen, ki a merényletet megkísérelné, gyalázzattal tetézve halna meg, s nevét a történelem lapjain átok takarná a jelen és a jövő nemzedék előtt. (Taps.)

A mi hivatásunk, az hogy örökjünk a társadalom biztonsága fölött, hogy megerősítsük a szabadság és igazság országát.

Ennek érdekében hívjuk fel közreműködésre, kivétel nélkül, a szabadelvű pártokat, s minden spanyol honpolgárt.

Mi a régi történelmi köztársasági párt vagyunk, mi bírjuk a párt hatalmát; mi megőrizzük azt az elv számára: de épen azért, mert mi a párt vagyunk, hisszük, s jogosítva is vagyunk hinni, hogy szükséges, főképp köztársaságban, életre és tevékenységre hívni valamennyi pártot, mely létezik e körön belül, hogy a köztársaság, mely a haladás, hogy a köztársaság, mely az életteljes mozgalom, hogy a köztársaság, mely maga az élet, ne külvöljön meg egy párt kezei között, mi ha megtörténne, az hasonlónak válnék a régiek theocraticus kasztjaihoz. (Helyeslés.)

(Folyt. köv.)

BELFÖLD.

Magyar-Lápos, 1873, sept. 16-án.

Tekintetes Szerkesztő ur!

Jelen hó 4-én kelt tudósításomat, miután becses lapja hasábjai hozták, kiegészítéssel azóta történeteket ismét bátor vagyok a t. szerkesztő ur engedelmével közbe tenni a helységünkben, valamint e vidéken uralgó cholera-járványról a t. olvasó közönséget értesíteni.

Mintha a természetet is ellene szegült volna a pusztító járvány megállításának s az emberi nemet megmenteni törekvő kezeknek, mivel oly nagy melegség van itt e havasajli vidéken, hogy máskor júliusban sem volt nagyobb. Főképpen 10 órától d. n. 4 óráig az ember nem kíván az utcára menni a fedél alól, oly nagy hőség van: mely szinte megfúlasztja nyomasztó erejével az embert. Kevés esőnk volt ugyan f. hó 6-án s egy kis eső megtisztult volt a levegő; de azóta semmi legkisebb légváltozás, csak a folyton növekvő melegség fokozódott: ez pe-

nak helyek, a hol ötemeleles utcák és csarnokok is léteznek. Ezekben a katakombákban találtak több mint három század lefolyása alatt menedéket az első keresztények, ide temették el halottaikat s ide gyűltek össze, hogy Istent imádhassák. Ezer meg ezer sírgödör, ezer meg ezer felirat látható itt amott a csarnokok oldalai vága, melyek valószínűleg a halottak elhelyezésére szolgáltak, freskókkal s néhol még domborművekkel is ékesítve. E földalatti városokban a halottak elhelyezése feletten érdekes és mégis egyszerű volt. Midőn egy földalatti utcát vagy csarnokot megnyitottak, az oldal-falakba számos üreget vájtak, mindeniket a hulla hosszúságához képest. Ebbe az üregekbe helyezték el a halottakat s temetés után a nyílást vagy márványkő vagy főtt föld — terra cotta — táblával zárták be és felle a táblára írták a síriratokat. Ezen síriratok eleinte csak a halott nevéből a ezen egyszerű szavakból állottak: „pihenj békével, vagy aludj békével“ a halált álomnak tartván, melyből az utolsó napon a halott feltámadand. Maga e görög elnevezés is „Kosmeterion“ — magyarul cziinterem, melyet az első keresztények használtak s a melyet mi is a temető helyek jelölésére használunk, nyughelyet, alvóhelyet jelent, mint a melylyel a feltámadás reményességére célozunk. Idővel a csarnokok mind magasabbak lettek, annyira, hogy néhol a falakban öt hat, sőt hét emeletes sírhelyekre akadnak. A síriratok is mind terjedelmesebbek s a fájdalom és remény kifejezésében mind gazdagabbak lesznek. A feliratokhoz később festvények és domborművek is járultak, melyek mintegy előhírnökei a keresztény sebb kor hajnalának.

Nem merem állítani, mint több író teszi, hogy a keresztény művészet merőben új teremtés, nem egyéb az, mint egy új eszmének alárendelt és művésztét új célra alkalmazva, új kíválmak és új érzelmek alá vetve, melyet a kereszténység hoz be a világba. Azonban már kezdettől fogva meg van

dig igen nagy baj, ily járványos időben. A betegek ápolására önkényt ajánlkozott és pénzrel fizetett emberek is annyira megremültek a ragálytól, hogy most már nem igen lehet betegápolót kapni, s így a kórházba szállított szegény betegek majdnem ápolás nélkül vannak. Az orvosok megtesznek mindent, a mi körükhöz tartozik; de ha kellő ápolás hiányzik, menthetetlenül a pusztító járvány áldozatai lesznek.

Eddig M. Láposon 4 vallás felekezetből megbetegült: 45—50 ebből meghalt: 24 aránylag véve a ref. és r. katolikus felkezetből legtöbb.

Egy nap sincs olyan, melyen 2—3 halottat ne kísérjenek ki az örök nyugalom helyére, azaz: nem is kísérik, hanem 10- vagy 20-székkel viszik, néha a pap meg a kántor s egy pár jó érzelmű egyén kíséretében. Sőt többet mondok: cholera-ba esik egy öreg apa, s daczára hogy gyermeke van, — még pedig az uri osztályhoz tartozik — elszállítják a beteget a kórházba, ki meg is halt; de sem a betegség alatt, sem pedig a temetésen nem jelent meg a megholtak sem gyermeke sem unokája csak néhány idegen férfi és nő kísérete a szekerén vitt halottat. Így állunk Láposon! ennyire lazult a szülők iránti szeretet és gyermeki ragaszkodás. Mit várhatni aztán az idegentől? meg apénzen fogadott betegápolóktól? ha csak a lelkiismeret sugallta emberi szeretetre nem utalhatunk.

A mi a vidéket illeti, még 5 helységben van cholera u. m.: Domokoson, Üdmezőn, Borkuton, Szojkafalván, Petyerityén; megszűnt odáig a járvány a következő falvakban: Alsó- és Felső-Szucsón, Boérfalván, Rohiban. Hogy a nevezett helységekben hány cholera-beteg volt, hány halt el; az az orvosi kimutatásokban lapok útján közölve volt, s így részemre nem maradt egyéb hátra, mint egy igen furcsa babonás esetet, minttényt, felemlíteni.

A t. olvasó közönség tudomásával van, hogy a zsidó nép rajongó vallásosságánál fogva mily rettenetes babonás, s így a jelen cholera időben is felhasználta azt.

Nevezetesen; a vidéken lakó minden zsidó férfi, nő és gyermek nádból font gyűrűt hord az ujján; másodszor valami szénfélével a ház külső falát egészen körül huzzák mind kötéllel; harmadszor majdnem minden ablakban egy eszerp-edény — csupor — áll befedve, s benne holmi téglá darabok, s mindezek a cholera elűzésére tettek. Azonban daczára az említett babona féleknek, a járvány mégis beléjük ütt s viszi őket is a másvilágra.

Nemzet gyűlöli nem vagyok. Isten mentse de a babonát utálom s nem adok rá semmit; s így szintén jól esett hallanom, hogy semmi haszna nincs a védezközköznek, melyekkel izrael fiai és leányai magukat elszigetelve s mintegy megvédve képzeltek lenni.

Folyamodjanak inkább a tisztasághoz, s ezután a kinek módja van a becsületes jó életmódhoz s azon szerekhez, miket az orvosi tudomány rendelnek; bizonyosan több hasznát veendik, mint az általuk hitt babonának.

Bezárom úgy is elég hosszúra terjedt tudósításomat azon ohajtással: Vajha a jövő lapokban azt irhatnám tudomás vételül becses lapja t. olvasóinak, hogy e vidéken minden helységben megszűnt a pusztító járvány.

I. S.

saját jelleme és már kezdettől fogva kitűnik szellemi irányzata. Azok az alakok, melyet a sírkövek és kőkoporsók — sarcophag — az első keresztényeknél előtűntetnek, való, hogy felette kezdetleges és darabos művészetet jeleznek, azonban lehetetlen észre nem venni rajtuk az ég felé való vágyakozás nyilatkozatait. Nem az anyag foglalkoztatja többé a művészetet; vagy ha igen, ugyan csak másod rendben. Az ő művészet fényűző alakjai mellőzve vannak, hogy ugynevezett szigorubb; erényt árasztóbb alakok a adjanak helyet.

A keresztény katakombák festvényeinek és faragványainak legnagyobb része jelképes — symbolicus — és a cristianismus hitzeikre, reményeire céloznak. Különösen a már életbe vetett remény van szerfelett kifejezve a keresztény művészet ezen első kísérletein. A feltámadás eszméje részint a Lázár feltámadása által van jelképezve, a ki halotti lepelle — giulgiu — burkoltan jelenik meg Krisztus előtt, Krisztus maga e katakombák festményein s a kál nélkül van festve, részint pedig Jónás történetében, kit a hal elnyel és ismét kivet a partra. Különösen a hal igen sürűn fordul elő a katakombák sírkövein. Valóságos képisírást — hieroglyph — üznek vele, mint a mely a kereszténység egyik legfontosabb jelképét — symbolumát képviseli. Valóban a hal görög neve *κρηνη* — Iktis — e szavak kezdőbetűiből van összetéve Jisous Kritos Teou Yios Zokter azaz Jézus Isten fia Megváltó. Láthatni több helyen a jó pásztort is, ölébe vagy nyakán bárányval, néhol körül fogva más bárányok által a mint az apostolok a pásztor beszédét hallgatták; másutt láthatni szűz Máriát — Maica Precista — ölében gyermekkel körül fogva a magusok által, melyet később minden nemzet festői ezerféle alakban mutatnak fel; legtöbbször előfordul Dániel az oroszlanok vermében égre emelt kezekkel imádkozva, mely alakban a vértanuk feletten sok helyen láthatók a sírköveken. E helyzetet azt akarták értősebb adni, hogy

XXVIII-ik közlemény*)

a „Székely pályadíj“ alapról.

(Vége.)

Köszönöm az aranyak hazája nemes keblű fiainak aranyánál becsesebb ezen adományát; emeli annak becsét az, hogy felszólítás, levél vagy a mint a „Székely Hírlap“ öt igen sajtóságos jellemzőleg írja, koldulás nélkül len az a szép célra beküldve. Ujabb bizonyíték ez arra, hogy a marosvásárhelyi két nevető Cynicuson kívül Magyarország minden táján, korosztály és nemzetiség különbsége nélkül pártolják a Székely Történet eszméjét. Szent-Gericszen egy szegény cigány 10 krt adott e célra s a marosvásárhelyi két pseudo székely még maig adós a felelettel arra, hogy sokan kótlók: irtak-e ők, a bátor gyalázók valaki ivére bár egy krt?!

Mikor eddig meg volt írva közleményem, érkezett kezeimbe aranyosszéki duló Csongvai Sándor úrtól egy levél, melylyel beküldi a járásban általa, ifj. Biró Sámuel és körjegyző Taar Balázs urak buzgalma által 6 frt. A duló ur a hírlapokból értéte meg az indítványt, körlevelet intézett az aranyosszéki körjegyzőhöz, és lelkesítő észrevételekkel kitéve hirdette ki a községben. „A mit adnak önök — így hangzik a hirdetés — magunknak, nemzetünknek adják, a haza és irodalom oltárára vitt áldozat lesz az. Tiszteljék meg, hogy e nemzet jövője nagy részben függ multjának tiszteltétől. A székelynek örökre székelynek kell maradnia ép vérben, tiszta erkölcsben, önfeláldozó honszeretettel tekintetében; egyébként pedig legyen hű magyar állam polgár. A ki szegény, emlékezzék meg a szép jelentésű magyar versre:

Kő nem jegyzi Kazinczy porát, egy morzsa fűvénykét.

Tegyen rá kinek élt s szirtmagos oszlopa lesz Hazánk nemzetünk örökléte esdekel hallgassuk meg e szót tegyük kötelességünké.”

A gyönyörű felhívásra minden felszólított adott, a mi telt s ez elég. Taar Balázs 50 kr, ifj. Biró Samu 25 kr, Csipkés Boldizsár 10 kr, Borbély Mózes 20 kr, Székely Boldizsár 10 kr, Pető Ferencz 20 kr, id. Biró Samu 1 frt, Pálfi Károly 20 kr, Pető Mózes 20 kr, Pálfi Eris 20 kr, Salamon Mózes 10 kr, Farkas Sándor 10 kr, Fics Pál 80 kr, Várfalváról valaki 1 frt, Csongvai Sándor 1 frt 15.

Irja tisztelt duló ur, hogy a gyűjtés más helységekben is folyamatban van, mindenkit érdekel az ügy, kiki vágyik teljesíteni szent tartozását, csak a szegénység visszatart igen sokat. De mégis eredmény várható, csak egy kis várakozás még!

Köszöntök mindezen barátoknak hazafias eljárásukért az ügy nevében! Köszöntök minden jókat. Örvendek, hogy multkor kifejezett reményében csatlakozott aranyosszéki székely véreink sem engedtek. Üdvözet ezért nekik!

Ma takarékpénztárba tettem az előbb kimutatott legújabb adakozásokat n. m. 68 forintot, ezt az eddigi kamatozó 6332 frt 40 krhoz számítva, a kamatozó tőke tesz 6400 frt 40 kr, a fizetetlen levő 10 frt 30 krt ehaz adva, az egész pályadíj-alap meggy 6410 frt 76 krra.

*) A „Székely Hírlap“, „Erdély“ és a „Nemzet“ tiszteit szerkesztőit tisztelettel kérem s közlés szíves átvételére. J. E.

a halottak s kiváltképpen a vertanuk imádkoznak mennyben az élőkért, kiket a földön hátrahagytak.

Az urvasora több egyén egybegyűlése által van képviselve, kik egy asztal mellett fekvő helyzetben vannak, az asztalon pedig kenyér és hal a Megváltóra célozva. Ezekon kívül még számtalan sok tárgy van, melyeket itt mind elő nem számlálhatunk, különben is az előszámláltaiból szerezhettünk magunknak képzetet a keresztények a katakombákban kezdetleges művészeti kísérleteikről, miután minden a kereszténység főbb eseményeit jelképezi, igen sokszor az ő szövetség traditióiból merítvén ihletettségét.

Néhol a katakombákban nagy termekre bukkunk. Valószínű, hogy legtöbbször e termek szolgáltak imahelyül az üldözések idejében. Itt az éjnek vakító sötétében a nedves föld terhes levegőjében távol az üldöző pogány várostól, itt emeltek az első keresztények énekeiket és imáikat az ég urához s tértek vissza innen hitökben megerősödvé, itt őrizték meg azon elveket, melyeket később a katakombákat odahagyva a mindenséget meghódították s előidézték a legnagyobb forradalmat, mely a földgömbön valaha befajeztetett.

Felette érdekes tanulmány lenne lélektani szempontból összehasonlítani a kereszténység első századából a keresztényen társaságot Néróval és más szörnyeknek nyomorult uralmával, mely a világot dögletes karjaiba szorítva, nem tudott sem élni sem meghalni. Azt a társadalmat, a mely mindazon jólétbe mit a földjavi nyujthatnak, elmerülve, minden ösmeretlen kéjt kitalálva, undorodva és megtompulva hagyta itt ez életet, összemérni a katakombákban látott keresztényen társadalommal, mely telve volt szenvedéssel, vértanui halállal, s mindazon kinnokkal, a mely az emberiség rettenetessére valaha feltaláltatott s mégis mindezek dacára boldog, életteljes, lelkesült és fölmagasztalt. Csak egy szót kellett volna kimondani az első keresztényeknek s

A maroszéki gyűjtések eredménye bevérsé tekintetéből a gyűjtést még egy ideig nyitva tartom, tisztelettel tudatom az ügy barátait, hogy minden hozzám begyűlt pénzt, hetenként vagy hosszabb időközönként, a mint az nagybancsca összeget tett, esetről esetre, hírlapi közleményeim szerint takarékpénztárba tettem, nálam soha egy kr sem volt, most sincs, hanem az utolsó adott fillér is folyvást a szent ügy javára kamatozik.

Kolozsvárt, sept. 16. 1873.

Jakab Elek.

Főhívás és értesítés.

Egy nemzet életében a legfontosabb s legnezebbre kiható tényezőket mindenkor ama szellemi nagyságok képezik, melyek a haladás és közművelődés bármely terén működnek, annak jólétét, fényét és dicsőségét mozdítják elő.

Midőn tehát egy nemzet az ily kimagszó egyéniségek működése iránt méltó elismerése és kegyelele megillető kifejezését adja, csak erkölcsi kötelességet teljesít, melylyel önmagát emeli föl és saját szellemi továbbfejlődését mozdítja elő.

Liszt Ferencz hazánkba, e folyó évben ünneplé nyilvános művészeti működésének félszázados évfordulóját.

Ötven év lefolyása alatt az egész művelt világ osztatlan elismeréssel hódolt lángelméjének s vetélkedett babárai szaporításában.

Félszázados jubileumát kiható működéséhez s hazájához méltóan megünnepelni: első sorban a magyar nemzetet illeti, mely szerencsés őt egyik nagy fiának nevezhetui.

E célból: művészek. műbarátok, s az írói s művészi társaság kiküldött képviselői, nevezetesen gr. Apponyi Albert, b. Augusz Antal, Erkel Ferencz, gr. Karácsonyi Guidó, Mihalovics Ödön, Richter J., Rózsavölgyi műkereskedés, gr. Széchenyi Imre, Bartay Ede, Huszár Imre, Náday Ferencz, Odry Lenei, Reményi Ede s alírtak t. hó 7-én közös értekezletre gyűltek egybe s „Liszt-jubileumi bizottság“ gá alakulván: a célbavett ünnepély megtartására özve abban lón megállapodás, hogy az f. év november hó 9-ik a 10-ik napjain meg tartatati s ez alkalommal Liszt F. vegyes karokkal és magán-énekresekkel, nagy zenekarra irt legujabb műve, ugymint: „Krisztus“ című oratoriuma fog előadni Richter János vezénylete s a „nemzeti színház ének- és zenekara“, a „pesti zenekövedők egylete“, a „budai énekekademia“ s a „Liszt-Egyet“ szíves közreműködése mellett. — Tovább: hogy a két napra terjedő ünnepély főmozzanatait, a nevezett zenészeti részen kívül, az ünneplendő fogadtatása megérkezésekor, egy díszelőlék átnyújtása, fáklyamenet rendezése, s végül: diszlokoma képezendi, mely ünnepélyi mozzanatok kivétele — kivéve a zenészeti részt, illetőleg előadást — az írói s művészi társaság igazgató választmányára ruházottat.

Midőn mindezt a fentnevezett műbarátok és művészek, valamint az „írói s művészi társaság“ nevében köztudomásra juttatni szerencsénk van: hazafiai tisztelettel fölkerjük úgy a főváros, mint az egész magyar haza minden rendű és rangú polgárát, hogy ez ünnepély fenyét és jelentőségét becses

az üldözések megszüntetése volna s a pogány romákkal minden földi javakban és polgári jogokban osztozkodtak volna.

„Tagadjátok meg — így szól a prefect vagy proconsul — ezt a ti új istenötöket, melyet az állam el nem ismerend és minden üldözéseiket meg fognak szűnti!“

„Nem tehetjük!“ lón a keresztények válasza.

„Ne imádjátok legalább a többi romai polgárok előtt, kiket a ti új hitetők Olymp istenitől elcsúbitat!“

„Nem tehetjük“ hangzék a felelet.

„Jertek a legfőbb hivatalokra, fentartjuk ezeket számotokra és a föld minden javaival, kéjeivel fogunk titeket halmazni!“

„Nem tehetjük!“ felelték a keresztények. „Nem tehetjük!“ ismétlék még az amphitheatrum közepén és midőn a vadállatok rájuk rohantak, hogy szétszaggassák vagy amaz iszonyú kízóeszközök közepette, melyeket számokra három század leforgása alatt az egész római világban kigondoltak. És ők mindezek dacára boldogok voltak, égi gyönyöröket éreztek, oly gyönyöröket, melyeket a bukófélben levő rómaiak már hiában keresének.

Azonban nem folytatom tovább, daczára, hogy a katakombákban kijőve óhajtának beszni a pápai Rómáról s az olasz Rómával viszonyáról felmutatni, hogy miként vergődik a „Vatikán“ hogy a modern világot megállítsa; felmutatni, hogy a római udvar, a legretteneteseb politikai intézketté alakítva, negyven nemzedék kitűnő államférfiai által tökélyesítve, miként vezet i ma egész Európában a reactiót s hogy e makacs tudás sőt küzdelemben nincsen hatalmasabb segítője szövetségese, mint az európai előrehaladott párt a mely a z z első radikál eszméket és elveket képviseli. Ezekről azonban más alkalommal.

EGYESÜLT ERDÉLYI TAKARÉK-PÉNZTÁR

Alólírt választmány az „Egyesült Erdélyi Takarékpénztár” részvényeseit folyó évi október 27-kén délután 4 órakor a kolozsvári „Hitel-Bank” intézet helyiségében tartandó

rendkívüli közgyűlésre

ezenel tisztelettel meghívja az alapszabályok 13-dik §-a értelmében.

E közgyűlés tárgya: Az alapszabályok szükségessé vált módosítása.

Az alapszabályok 14-dik §-a értelmében minden részvényes szavazhat, a ki egy részvényt (jelenleg egy ideiglenes elismervényt) 8 nappal a közgyűlés megtartása előtt letesz. Az ideiglenes elismervények a kolozsvári „Hitel-Bank” helyiségében működő bizottság kezébe teendők le, a melyekről tanúsítvány és szavazati jegy szolgáltat ki.

A 15-dik § szerint a szavazati jog személyesen, vagy más — a maga személyében is szavazatra jogosított, kellőleg megbízott részvényes által gyakorolható.

Minden részvényes annyi szavazattal bír, a hány részvénynek tulajdonosa; de tiznél több szavazattal sem saját személyére nézve, sem — mint meghatalmazott — nem birhat.

Kolozsvártt, 873. szeptember 3.

Az „Egyesült Erdélyi Takarékpénztár” igazgató választmánya:

Br. Bánffy Albert, elnök.

Gámán Zsigmond, v. tag.

(366)

Felhívás.

A nagy-enyedi királyi törvényszéknek folyó évi január hó 30-ról 169. — 1813. urb. sz. a. kelt végzésével Oláh-Asszonynepe, Szász-Ujfalu és Magyar-Herepe községekben, a közlegelő, erdő és nádas szabályozási munkálatainak megindítása végett, ügygondnokká kineveztetvén, tisztelettel felkérem mindazon volt kiváltságos, s jelenlegi birtokos urakat, kik a megnevezett községekben, a felosztandó közlegelő, erdő és nádas iránt igényekkel bírnak, hogy neveiket s lakhelyöket folyó évi

september-hó 30-dikéig

velem tudatni; s egyszersmind érdekük kellő képviselhetése végett — írt időig — személyesen, vagy levél útján engem kellő utasítással ellátni méltóztassanak.

Nagy-Enyed, szeptember 12-kén, 1873-ik év.

PAKEI MIKLÓS, ügyvéd.

Legujabban megjelentek és

Stein János könyvkereskedésében Kolozsvárt kaphatók:

A népiskolai közoktatás tárgyában 1868-dik év óta kiadott törvények és m. kir. miniszteri rendeletek gyűjteménye.

Ára 40 kr.

LOGIKA vagyis gondolkodástan.

A legujabb irokat különösen: John Stuart Millt tekintetbe vévő G. A. Lindner után dr. Klamarik János. Ára 1 frt 50 kr.

A tűzhely tücske.

Elbeszélés. Irta Dickens (Boz. K.) Fordította Julia. Ára 80 kr.

(3—3)

A bélyeg és jogilletékek, valamint a bélyeg-díjak iránti törvény és szabályok.

Az 1868. évi XXIII. t. cz. és a pénzügyi törvény 14. füzete alapján, az 1869. XVI., 1870. LVIII., 1871. LXIII. és 1873. IX. törvényekhez, egy egyéb m. k. minist. rendeletekben foglalt módosítások szerint kiigazítva. Egybeilleszté Szeniczai Gusztáv. Ára 2 frt.

1873-dik évi országgyűlési törvények.

Második füzet. XX — XXII. Zsebkiadás. Ára 60 kr.

Nyolczadrt kiadás. Ára 50 kr.

A magyar k. miniszterium rendeleteinek gyűjteménye. 1873. folyam.

Első és Második füzet. Ára 60 kr.

Magyarország és Erdély bírósági szerkezete és helyközségeinek legujabb bírósági felosztása.

A m. kir. igazságügyminiszter által rendelt későbbi módosítások illetőleg változtatások szerint kijavítva. Ára 1 frt 20 kr.

SEINGALTI,

Casanova Jakab emlék-iratai és kalandjai.

Fordította Halasi O. I. kötet. Ára 80 kr.

GONDÜZŐ,

eredeti adomák és humoreszkek tárháza.

Recipeül ajánlja Vasádi Balogh Lajos. Ára 60 kr.

Szűnőrákra.

A magyar ember új házi könyvtára. Több jeles szerző műveiből.

Diszes borítékban. Ára 60 kr.

Egy nemes ember leánya.

Svéd regény. Irta Schwarz M. Zs. 2 kötet. Ára 2 frt.

Ugyan csak

Stein János kereskedésében kapható:

Egy kép a forradalomból.

Elbeszélés. Irta Bolgár Kálmán. Ára 1 frt.

(360)

(2—3)

Szülőket érdeklő hirdetés.

Egy, a főtanodák szomszédságában lakó tisztességes családnál — szállás, ételmezés, gondozás, s minden szükségesekkel teljes ellátásra, előkelő házaktól iskolába járó két fiúgyermek elfogadtatik. Bővebb utasítást Kolozsvártt Stein János könyvkereskedésében nyerhetni.

(370)

(2—2)

Egy 7—12 éves leányka

tisztességes családnál, mérsékelt feltételek mellett, nevelés- és ételmezésre fölvetetik; a felvételendő mindenben, mi a jó női neveléshez megkívántatik, ugymint: zenében, nyelvekben s kézmunkákban alaposan kiképeztetik, kellő felvigyázatban s minden tekintetben lelkiismeretes bánásmódban részesül; az oktatás f. é. október-hó 1-én veszi kezdetét.

Közelebbit e lap kiadó hivatalánál.

A bécsi világtárlat látása mesés meglepetést nyújt. A jelenkor ez egyetlen nagyszerűségének

(292)

(30—*)

Erdélyben

a legnagyobb úti- kellék gyári raktár
Csapó Sándornál Kolozsvártt.

u. m.

500 darab úti faláda osztályzattal

és a nélkül 4 frt. 80 — 20 frtig.

1000 darab útibőrönd 2 frt 80 krtól, 40 forintig.

500 „ kézi táská 80 krtól, 5 frtig.

300 „ úti táská 1 frt 50 krtól, 10 frtig.

60 „ felszerelt úti készlet 5 frtől, 40 frtig.

500 „ szivar- és pénztárcza, zsebbevaló és oldalt függő 30 krtól, 5 frtig.

300 „ zsebbeli gyufatartó 10 krtól, 2 frtig.

5000 „ zsebkés 20 krtól, 8 frtig.

3000 „ sétatálcza 30 krtól, 10 frtig.

500 „ eső- és napernyő 1 frt 10 krtól, 15 frtig.

50 darab gummi-köpeny 10 frtől, 24 frtig.

500 „ szürke szemüveg és 1 frtől, 2 frt 50 krig.

ezvikker 10 krtól, 3 frtig.

5000 „ fog- és körömkefe 50 krtól, 3 frtig.

2000 „ ruha- és hajkefe 10 krtól, 1 frtig.

5000 „ mindenféle fésű 60 krtól, 4 frtig.

2000 „ fürdő és közöns. viselő kalap 2 frtől, 10 frtig.

200 „ oldaltáská, nők- és férfiak számára 1 frt 50 krtól, 5 frtig.

100 „ biztonsági úti pálcza 8 frtől, 30 frtig.

100 „ Revolver

Legdúsabb választék mindenféle közönséges legfinomabb illatszerekből, szappanyokból, hajkenőcsökből, fogporokból és pépekből.

5000 pár férfi, női- és gyermek cipők.

a III. osztályban csak 19 ft 59. a II. oszt. csak 29 ft 41kron.

látogatására Kolozsvárttól Bécsbe és vissza